

Załącznik
do Uchwały Nr.
Rady Gminy Sidra
z dnia 2018 r.

***GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA LATA 2019 – 2028***

GMINA SIDRA

I. WSTĘP

Proces zarządzania Gminą, w szczególności w aspektach jej rozwoju, musi mieć charakter aktywny i być nastawiony na kreowanie przyszłości, a więc winien być oparty na podejściu strategicznym.

Analizy strategiczne pozwalają poznać ogólną sytuację organizacji przez badanie jej zasobów i działalności oraz rozpoznanie otoczenia zewnętrznego, stanowią podstawę do ustalenia jej strategii i celów.

1. PODSTAWA PRAWNA

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018, poz. 1508 z późn. zm.) nałożyła na gminy obowiązek opracowania i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

2. ZAŁOŻENIA STRATEGII

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma w założeniach pełnić rolę schematu integrującego działania poszczególnych uczestników życia społecznego w gminie. Podstawową funkcją strategii powinno być, z jednej strony dostarczenie podmiotom polityki społecznej oraz mieszkańcom informacji o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju infrastruktury społecznej, z drugiej strony-deklaracją i zobowiązaniem władz gminy do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań. W tym kontekście strategia powinna wskazywać cele, ich hierarchię, możliwości realizacji tych celów, jak też narzędzia i instrumenty stosowane w procesie wdrażania kolejnych działań. Jest także programem rozwoju, który formułuje cele długofalowe i sposoby ich realizacji, ustala hierarchię, podporządkowuje działania doraźne celom długofalowym. Strategia ma charakter partnerski – społeczny. Określa kierunki i granice działań władz oraz udział innych partnerów. Jest stale aktualizowana i korygowana.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych została opracowana w oparciu o Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sidra na lata 2016 – 2020 wraz z perspektywą realizacji do 2020 r.

Bazą opracowania strategii były dane statystyczne zgromadzone i opracowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sidrze.

Strategia Pomocy Społecznej Gminy Sidra będzie posiadała atut społecznego wysiłku wszystkich zainteresowanych niesieniem pomocy osobom i rodzinom, które takiego wsparcia potrzebują. Osiągane efekty w dużym stopniu uzależnione będą od powszechnej akceptacji przez samorząd gminy i sojuszników działań pomocowych. Przyjęcie strategii nie zamyka procesu doskonalenia i weryfikacji polityki społecznej Gminy Sidra w sferze rozwiązywania problemów społecznych. Doświadczenia zdobywane w trakcie realizacji celów i zadań strategii pozwolą na aktualizację jej założeń. Liczymy na społeczną akceptację w osiąganiu celów strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Opracowana strategia umożliwi wyłonienie głównych celów i kierunków polityki społecznej, podporządkuje działania doraźne działaniom długofalowym z wykorzystaniem silnych stron i szans rozwojowych, a kompensowanie słabych stron i zagrożeń.

Pozwoli na lepsze zagospodarowanie zasobów ludzkich, sprzętowych, obiektów, instytucji, środków finansowych oraz wiedzy.

Zwiększy szanse na pozyskanie dodatkowych, zewnętrznych źródeł finansowania dla poszczególnych działań polityki społecznej.

3. MISJA STRATEGII

“Wykorzystanie aktywności osób i rodzin oraz wszystkich zasobów środowiska lokalnego do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Sidra oraz do przeciwdziałania marginalizacji grup społecznych”.

4. WIZJA STRATEGII

Zbudowanie zintegrowanego systemu oparcia społecznego, umożliwiającego zrównoważony rozwój wszystkim mieszkańcom Gminy Sidra oraz zapobieganie wykluczeniu społecznemu grup zagrożonych marginalizacją.

Wizję pomocy społecznej w Gminie Sidra urzeczywistniać będzie aktywne środowisko, samorząd, odpowiednio przygotowana kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz współpracujący partnerzy społeczni. Podstawą realizacji wizji będzie likwidacja barier informacyjnych, strukturalnych i organizacyjnych.

Jest to uwarunkowane przez samorząd, kadre ośrodka pomocy społecznej oraz współpracujących partnerów społecznych, przyjętych form, oraz zasad działania, a przede wszystkim wyzwoleniem aktywności środowiska lokalnego na rzecz rozwiązywania istotnych problemów społecznych.

W Gminie powinien powstać sprawny system pomocy rodzinie i dziecku, w którym ważną rolę obok instytucji samorządowych będą pełniły grupy samopomocowe i organizacje pozarządowe. Szczególną wagę należy położyć na nieinstytucjonalne formy pomocy, w tym na pomoc środowiskową, a pomoc instytucjonalna powinna stać się ostatecznym środkiem zaradczym. Rozwinie się system monitorowania problemów rodzin i dzieci oraz stworzone zostaną warunki do uruchomienia zintegrowanych działań umożliwiających szybką i skuteczną pomoc w sytuacjach kryzysowych oraz przeciwdziałających zjawiskom marginalizacji. Pomoc środowiskowa stanie się dominującą formą pomocy społecznej w Gminie.

Podjęte zostaną działania na rzecz pobudzenia aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i dotkniętych zjawiskiem alienacji. Podstawowym warunkiem skutecznego przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym jest jednak podwyższenie świadomości mieszkańców Gminy na temat głównych przyczyn i skutków tych zjawisk oraz zasad i możliwości zapobiegania ich powstawaniu.

5. CEL GŁÓWNY STRATEGII

W wyniku złożonego procesu transformacji ustrojowej wielu mieszkańców Gminy Sidra znalazło się w niekorzystnym położeniu społeczno-ekonomicznym. Ukryte bezrobocie, zastój gospodarczy, stagnacja na rynku pracy znacznie pogorszyło sytuację materialno-bytową rodzin. Wyznacza to pomocy społecznej szczególną pozycję w ogólnym systemie wsparcia społecznego mieszkańców Gminy. Osiągnięcie stanu określonego w głównym celu strategii wymaga realizacji podstawowych założeń strategicznych, dotyczących pomocy społecznej w Gminie Sidra, w tym przede wszystkim:

- a) opracowania programów rozwiązywania najistotniejszych kwestii społecznych przy dużym udziale partnerów społecznych, środków finansowych z zewnątrz (w tym funduszy unijnych),
- b) zmniejszenia rozbieżności między zadaniami wynikającymi z ustawy o pomocy społecznej, a finansowymi możliwościami ich realizacji,
- c) zaspokajanie potrzeb socjalnych mieszkańców gminy ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych narażonych na zjawiska marginalizacji,
- d) zmian w mentalności mieszkańców gminy co do roli i zadań pomocy społecznej i kształtowania świadomości w tej sferze.

Określone w strategii cele winny być osiągnięte do 2028 roku. Jest to jednak uwarunkowane przestrzeganiem przez samorząd, służby socjalne i partnerów społecznych, przyjętych form i zasad działania, a przede wszystkim – wyzwoleniem aktywności środowiska lokalnego na rzecz rozwiązywania istotnych problemów społecznych. Rozwinie się system systematycznego monitorowania rodzin i dzieci oraz zostaną stworzone warunki do uruchomienia zintegrowanych działań, umożliwiających szybką i skuteczną pomoc w sytuacjach kryzysowych oraz

przeciwdziałających zjawiskom marginalizacji. Pomoc środowiskowa stanie się dominującą formą pomocy społecznej. Nastąpi rozwój i podniesienie jakości usług organizowanych w miejscu zamieszkania. Podjęte zostaną działania na rzecz pobudzania aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją. Podstawowym jednak warunkiem skutecznego przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym jest podwyższenie świadomości mieszkańców gminy na temat głównych przyczyn i skutków tych zjawisk oraz możliwości zapobiegania ich powstawaniu.

6. OBSZAR I CZAS REALIZACJI GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA o PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Strategią nazywamy zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś celu. Obszar realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych obejmuje cały obszar administracyjny Gminy Sidra. Czas realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Sidra zaplanowano na lata 2019-2028, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań wspierających osoby i rodziny w procesie odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

Strategia została opracowana przez zespół powołany przez Wójta.

II. DIAGNOZA ISTNIEJĄCEGO STANU W GMINIE SIDRA

1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, LUDNOŚĆ.

1.1. Obszar Gminy Sidra zajmuje powierzchnię 174 km². Gminę zamieszkuje 3542 mieszkańców w 28 sołectwach. Gęstość zaludnienia wynosi 20osób/km².

1.2. System ekologiczny Gminy tworzy dolina rzeki Sidra jako wieloprzestrzenny element systemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym oraz doliny mniejszych cieków wodnych (Bierwiche, Pogonicy, Mościszanki). Kompleksy leśne mają charakter drobno przestrzennych elementów systemu przyrodniczego o znaczeniu lokalnym.

2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.1. Zaopatrzenie w wodę

Sieć osadniczą Gminy Sidra tworzy 28 sołectw. Na koniec 2015r. zwodociągowanych było 28 sołectw, pozostały pojedyncze gospodarstwa w zabudowie kolonijnej. Długość sieci wodociągowej (bez przyłączy do budynków) wynosiła 131,7 km, do której podłączone były 862 budynki mieszkalne, w tym 794 to gospodarstwa rolne.

Zaopatrzenie w wodę mieszkańców Gminy odbywa się z trzech ujęć wody i stacji uzdatniania stanowiących własność Gminy Sidra, a eksploatowanych przez Zakład Obsługi Komunalnej i Mieszkaniowej w Sidrze, znajdujących się w miejscowościach:

- 1) Sidra – zaopatruje w wodę wieś Sidrę, Siderkę, Szostaki, Potrubowszyznę,
- 2) Makowlany – zaopatruje w wodę wsie: Jacowlany, Racewo, Poganicę, Makowlany, Holiki, Chwaszczewo, Majewo, Jałówkę, Romanówkę, Śniczany, Zwierzany, Jurasze i Ogrodniki,
- 3) Krzysztoforowo – zaopatruje w wodę budynki wielorodzinne na kolonii Krzysztoforowo, Pohorany, Bierniki, Zalesie, Staworowo I i Staworowo II, Podsutki .

W pozostałych wsiach mieszkańcy zaopatrują się w wodę z wodociągów lokalnych i studni kopanych.

Zaopatrzenie gminy w wodę w oparciu o scentralizowane systemy wodociągowe jest nie wystarczające. Nadal część mieszkańców Gminy zaopatruje się w wodę z ujęć lokalnych, w większości ze studni kopanych, w których jakość wody niejednokrotnie nie odpowiada normom wody pitnej, a zasoby są ograniczone i nie w pełni zaspakajają potrzeby gospodarcze i bytowo-socjalne.

2.2. Kanalizacja sanitarna

Gmina Sidra posiada oczyszczalnię ścieków i system kanalizacji sanitarnej w Sidrze. Przepustowość oczyszczalni ścieków wynosi 100 m³/dobę. Długość sieci kanalizacyjnej 5,109 km, długość przyłączy – 104 szt. Na terenie Gminy lokalna kanalizacja sanitarna znajduje się także we wsi Krzysztoforowo o długości 1,0 km, do której połączonych jest 6 budynków mieszkalnych i Makowlanach o długości 1,1 km, do której podłączonych jest 6 budynków mieszkalnych.

We wszystkich miejscowościach (poza Sidrą) ścieki gromadzone są w urządzeniach lokalnych (szamba) i wywożone do oczyszczalni w Sidrze.

2.3. Gospodarka odpadami stałymi

Na terenie Gminy funkcjonowało wysypisko odpadów stałych oddane do eksploatacji w 1996 r. Było ono zlokalizowane na północnym-wschodzie od miejscowości Sidra w odległości około 1 km od granicy zabudowań osady i zajmowało powierzchnię 9.050 m². Marszałek Województwa Podlaskiego decyzją nr. DOS-II.7241.2.22.,2015 z dnia 30 grudnia 2015 r. wyraził zgodę Wójtowi Gminy Sidra na jego zamknięcie.

Wywozem odpadów w Gminie zajmują się:

- 1) Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe "MPO" Sp. z o.o. w Białymstoku,

2.4. Zaopatrzenie w gaz

Gmina nie jest zgazyfikowana. Mieszkańcy korzystają z gazu z butli.

2.5. Elektroenergetyka

Źródłem zasilania Gminy w energię elektryczną są stacje transformatorowe – rozdzielcze – RPZ 110/15 kV w Dąbrowie Białostockiej i Sokółce – poprzez układ sieci SN 15 kV.

Istniejące źródła w pełni pokrywają zapotrzebowanie mocy i energii elektrycznej gminy. Ze względu jednak na rozległą sieć i znaczne odległości od punktów zasilania (w rozdzielni RPZ) – dostarczana energia jest "słabej" jakości, tzn. występują duże spadki napięć i znaczne przerwy dostaw energii w czasie awarii a także mały stopień pewności zasilania.

2.6. Drogi

Podstawowym układem komunikacyjnym w Gminie Sidra jest i w dalszym ciągu pozostanie układ drogowy. Sieć dróg zapewnia spójność i dostępność komunikacyjną Gminy.

Przez teren Gminy przebiegają następujące kategorie dróg:

- 1) Drogi wojewódzkie

Nr 672 Korycin – Janów – Sokolany – V klasy technicznej, przebiegająca przez teren Gminy na długości 0,96 km.

Nr 673 Lipsk – Dąbrowa Białostocka – Sokółka – IV klasy technicznej, przebiegająca przez teren Gminy na długości 13,660 km.

- 2) Drogi powiatowe.

Przez teren Gminy przebiega 12 ciągów dróg powiatowych o łącznej długości 64,938 km.

- 3) Drogi gminne.

Łączna długość dróg gminnych – publicznych wynosi 58,087 km. W tym 23,40 km to drogi o nawierzchni twardej (bitumicznej, brukowej i kostki brukowej) a pozostałe drogi to drogi o nawierzchni żwirowej i gruntowej.

3. Gospodarka

3.1. Działalność gospodarcza

Główną gałęzią gospodarki jest rolnictwo oparte na indywidualnych gospodarstwach rolnych zajmujących się produkcją roślinną i zwierzęcą. Poza rolnictwem rozwija się handel i

usługi dla ludności.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Sidra i GUS w 2016 roku na terenie Gminy działalność prowadziło 119 podmiotów gospodarczych.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba</i>
Ogółem	119
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	19
Działalność produkcyjna	18
Budownictwo	17
Handel i naprawy	27
Hotele i restauracje	1
Transport, składowanie, łączność	5
Pośrednictwo finansowe	4
Obsługa nieruchomości i firm	8
Edukacja	3
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	3
Pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna i indywidualna	14

3.2. Rolnictwo

Bazę ekonomiczną Gminy tworzy przede wszystkim rolnictwo (82,6 % powierzchni Gminy stanowią użytki rolne), które charakteryzują się średnim poziomem intensywności produkcji i średniej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Użytkowanie gruntów na terenie Gminy przedstawia się następująco:

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Ogółem</i>	<i>Udział %</i>
	<i>W hektarach</i>	
Powierzchnia ogólna	12535	100
Użytki rolne	10356	82,6
Grunty orne	6474	51,6
Sady	36	0,3
Łąki	2 392	19,1
Pastwiska	1 042	8,3
Lasy	3 337	19,2
Pozostałe	1 464	8,4

W strukturze użytkowania dominują użytki rolne, wśród których ponad 51,6 % stanowią grunty orne, 19,1 % to łąki, a 8,3 % to pastwiska.

Podstawową formą własności są gospodarstwa indywidualne, w których władaniu pozostaje 98 % użytków rolnych.

4. GOSPODARKA KOMUNALNA

4.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Według danych Urzędu Gminy z końca 2016 roku obszar Gminy zamieszkiwały 3 542 osoby. Ludność Gminy Stanowi 5,4 % ludności Powiatu Sokólskiego oraz 0,35 % ludności Województwa Podlaskiego. Gęstość zaludnienia w Gminie wynosi 20 osób/km², a współczynnik feminizacji wynosi 100 kobiet na 100 mężczyzn i jest to wskaźnik wyższy od średniego obliczonego dla obszarów wiejskich województwa, który wynosi 97.

Wskaźnik gęstości zaludnienia dla Gminy w 2016 roku wynosił 20 osób/km² i jest równy wskaźnikowi obliczonemu dla obszarów wiejskich powiatu, lecz niższy od średniego wojewódzkiego dla obszarów wiejskich wynoszącego 26 osób/km².

Gmina Sidra ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -15. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,25 na 1000 mieszkańców gminy Sidra. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,67 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Ważnym elementem decydującym o zmniejszeniu się liczby ludności jest ujemne saldo migracji stałej, które w 2003 roku wynosiło -13. Jest to zjawisko zbieżne z trendami występującymi na terenie całego województwa, gdzie liczba ludności wiejskiej systematycznie maleje, a saldo migracji jest ujemne.

Struktura wieku ludności Gminy Sidra.

Do analizy struktury wieku ludności przyjęto następujący podział na grupy wiekowe:

- wiek przedprodukcyjny (0-19 lat) – 15,3%
- wiek produkcyjny (20-60 lat kobiety, 20-65 lat mężczyźni) – 61,6%
- wiek poprodukcyjny (powyżej 60 lat – kobiety, powyżej 65 lat – mężczyźni) – 23,1%

4.2. Mieszkalnictwo

Wg danych statystycznych zasoby mieszkaniowe Gminy Sidra w 2017 roku wynosiły:

- 1442 mieszkania
- 4564 izby
- 91 017 m² powierzchni użytkowej

Najważniejsze wskaźniki warunków mieszkaniowych przedstawiają się następująco:

Warunki mieszkaniowe na terenie Gminy Sidra

<i>Liczba izb na 1 mieszkanie</i>	<i>Liczba osób na 1 mieszkanie</i>	<i>Liczba osób na 1 izbę</i>	<i>Pow. użytkowa na 1 mieszkanie (w m²)</i>	<i>Powierzchnia użytkowa na 1 osobę (w m²)</i>
3,81	2,56	0,7	75,3	29,9

W celu zobrazowania stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców posłużono się wskaźnikiem ilości mieszkań na 1000 mieszkańców, który odniesiono do średniej dla województwa. Wskaźniki te kształtują się następująco:

- Gmina – 300,3
- Województwo Podlaskie – 311,0
- Obszary wiejskie województwa – 371,30

4.3 Oświata

Na terenie Gminy funkcjonują 3 szkoły podstawowe, dysponujące łącznie 43

pomieszczeniami, w których w roku szkolnym 20016/2017 w 25 oddziałach – pod kierunkiem 47 nauczycieli – uczyło się 295 uczniów, w tym w oddziale Gimnazjum w Sidrze uczyło się 88 uczniów pod kierunkiem 14 nauczycieli.

4.4. Lokalny rynek pracy

Według danych Urzędu Statystycznego w Białymstoku w 2017 roku szacunkowa stopa bezrobocia w Gminie Sidra przedstawiała się następująco :

Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
10,3 %	10,8 %	9,5 %

Wszystkie wskaźniki aktywności zawodowej kształtują się na poziomie bardziej korzystnym niż w przypadku wskaźników obliczanych dla województwa.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce w 2017 roku na obszarze Gminy Sidra zarejestrowanych było 144 osoby bezrobotne
Strukturę bezrobotnych w latach 2013-2017 przedstawia poniższa tabela:

	2013	2014	2015	2016	2017
ogółem	228	203	212	174	144
W tym kobiety	85	81	83	63	58
Będący w szczególnej sytuacji	219	188	195	165	132
Do 25 roku życia	67	54	54	33	19
W wieku powyżej 50r. życia	50	44	37	40	31
Długotrwale bezrobotni	144	127	132	120	103

4.5. Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia w Gminie jest realizowana poprzez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej funkcjonujących w Przychodni w Sidrze i Majewie oraz pielęgniarki.

4.6. Problemy alkoholowe i narkomania

Problemy alkoholowe w gminie występują na poziomie średniej krajowej. Problemami alkoholowymi na terenie gminy zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policja oraz nauczyciele w szkołach podstawowych.

Problemy związane z narkomanią rozwiązują osoby zajmujące się problemami alkoholowymi w ramach Krajowego Programu Walki z Narkomanią.

4.7. Opieka społeczna

Zadania własne i zadania zlecone Gminy w zakresie pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sidrze. W ośrodku zatrudnionych jest 2 pracowników, którzy pomagają w rozwiązywaniu problemów rodzin związanych z przemocą w rodzinie, niepełnosprawnością członków rodziny, niedojrzałością emocjonalną, dysfunkcją rodziny. Pomoc

udzielana jest w formie rzeczowej bądź finansowej.

5. Działalność władz samorządowych

5.1. Organami Gminy są:

- 1) Rada Gminy
- 2) Wójt.

Działalność organów gminy jest jawna. Jawność organów jest realizowana poprzez udostępnianie dokumentów z posiedzeń, informowanie o wykonaniu budżetu gminy oraz podejmowanych zadaniach inwestycyjnych w gminie.

5.2. W skład Gminy wchodzi:

- 1) gminne jednostki administracyjne,
- 2) jednostki pomocnicze (28 sołectw).

5.3. Gminne jednostki organizacyjne:

- 1) Zakład Obsługi Komunalnej i Mieszkaniowej w Sidrze,
- 2) Sidrzański Ośrodek Kultury w Sidrze,
- 3) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sidrze,
- 4) Gminne Biuro Obsługi Szkół w Sidrze,
- 5) Szkoła Podstawowa w Sidrze,
- 6) Szkoła Podstawowa w Jacowlanach,
- 7) Szkoła Podstawowa w Majewie,

IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW W GMINIE

Po dokonaniu analizy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Sidra zidentyfikowano następujące problemy:

- a) słabe gleby, głównie IVb, V i VI klasy,
- b) ograniczone możliwości w zakresie uprawy bardziej dochodowych roślin: pszenicy, rzepaku itd.,
- c) niska dochodowość z produkcji rolnej,
- d) niski stopień skanalizowania wsi gminnych,
- e) duży poziom bezrobocia,
- f) niski udział ludzi z wyższym wykształceniem,
- g) następuje zmniejszenie liczby dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjum,
- h) ujemny przyrost naturalny i wysoki poziom migracji,
- i) brak gazyfikacji,
- j) rosnąca liczba ludności w wieku poprodukcyjnym,
- k) mała liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych,
- l) słaba infrastruktura drogowa w gminie,
- ł) zły stan techniczny dróg,
- m) niski odsetek ludności komunikującej się przez internet,
- n) duża liczba osób pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy,
- o) brak rozwiniętej turystyki,
- p) brak kwater agroturystycznych na terenie gminy.

III. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT, oceniająca zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne czynniki wpływające na działania związane z programowaniem strategicznym strategii. Wykaz SWOT jest skrótem od pierwszych liter angielskich wyrazów: “STRENGTHS”, “WEAKNESSES”, “OPPORTUNITIES” I “THREATS”, które w języku polskim oznaczają: “silne strony”, “słabe strony”, “szanse” i “zagrożenia”. Dwa pierwsze wyrazy oznaczają wewnętrzne uwarunkowania rozwojowe, a dwa następne zewnętrzne.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Analiza SWOT została przygotowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Sidrze. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- siły – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- słabości – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- szanse – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- zagrożenia – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik tych prac obrazują prezentowane zestawienia według wybranych kwestii społecznych:

<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SŁABE STRONY</i>
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi, - prawidłowe wykorzystywanie środków finansowych pochodzących z opłat za wydanie zezwolenia na sprzedaż alkoholi, - wyspecjalizowana kadra pracowników kompleksowo zajmująca się rodzinami z różnymi problemami, - współpraca instytucji zajmujących się opieką nad dzieckiem, - aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych, - wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości, - istnienie lokalnych przedsięwzięć wartych upowszechniania, - w miarę stabilna liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej, - istnienie przepływu informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi, - rozpowszechnianie postaw charytatywnych i filantropijnych w środowisku lokalnym, - wystarczająca baza zabezpieczająca potrzeby społeczne: sieć placówek oświatowych, rozbudowane zaplecze kulturowe, wystarczająca 	<ul style="list-style-type: none"> - brak bazy lokalowej dla rozwiązywania problemów osób uzależnionych, - brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy, - brak organizacji pozarządowych, - społeczność lokalna nie włącza się w działania samopomocowe, - pracownicy socjalni są przeciążeni ilością zadań, - brak działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej, - nie propaguje się idei wolontariatu, - wysoka skala bezrobocia długotrwałego, - nie podnoszenie swoich kwalifikacji przez osoby długotrwanie bezrobotne, - brak standardów usług dla osób starszych, - niski poziom życia osób starszych, - istnienie barier utrudniających pełen udział w życiu społecznym osobom niepełnosprawnym, - brak koordynacji działań socjalnych w środowisku.

<i>MOCNE STRONY</i>	<i>SŁABE STRONY</i>
ilość placówek służby zdrowia.	

<i>SZANSE</i>	<i>ZAGROŻENIA</i>
<ul style="list-style-type: none"> - uzależnienie traktowane jako problem społeczny, - współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, - stałe doskonalenie kwalifikacji zawodowych wśród kadry pomocy społecznej, - współpraca pomiędzy jednostkami pomocowymi, - wzrastanie znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieci i młodzieży, - Unia Europejska szansą na poprawę polityki społecznej, - wysoki poziom współpracy pomiędzy rodziną a szkołą, - prowadzenie działań profilaktycznych, - racjonalne rozdzielanie środków publicznych, - uwrażliwianie systemu oświaty na problemy osób starszych, - dostosowanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej, - podmiotowe traktowanie osób starszych i niepełnosprawnych, - wzrastająca akceptacja osób niepełnosprawnych, - likwidowanie barier architektonicznych, - wzrastająca dostępność do szkół średnich i wyższych. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy, - wzrastające ubożenie społeczeństwa, - wzrastające bezrobocie długotrwałe, - występowanie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności, - zjawisko wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, - zjawisko marginalizacji i alienacji grup oraz osób, - występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny, - wąska oferta form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, - brak działań przeciwdziałających długotrwałemu bezrobociu, - zmniejszająca się liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, - wzrastające zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i stacjonarne, - wzrost patologii spowodowanych brakiem pracy i środków do życia.

IV. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE SIDRA

Podstawą wszelkiej działalności praktycznej jest dobra diagnoza, czyli rozpoznanie środowiska według poziomu życia mieszkańców, organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży, ludzi starych, według ich potrzeb, problemy występujące w społeczności, środki, czyli zasoby ludzkie i instytucjonalne, które można wykorzystać do rozwiązywania kwestii społecznych, przeszkody, które mogą utrudnić działanie naprawcze.

Diagnoza problemów społecznych na terenie gminy została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiskowe pracowników GOPS, dane z Powiatowego Urzędu Pracy, Urzędu Gminy, szkoły, parafii.

Przedmiotem diagnozy są poszczególne i charakterystyczne dla różnych grup społecznych problemy o najwyższym stopniu dolegliwości takie jak: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, wielodzietność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, samotne wychowywanie dzieci, starość, uzależnienia, przemoc w rodzinie, które wymagają podejmowania wszechstronnych działań w celu przeciwdziałania sytuacjom krytycznym w życiu jednostek i zbiorowości, poprawy ich warunków bytowych oraz wyrównywania różnic socjalnych w wielu obszarach aktywności społecznej.

1. KWESTIE SPOŁECZNE

Powstające i pogłębiające się kwestie społeczne powodują marginalizację i wykluczenie określonych kategorii jednostek i grup społecznych. Konsekwencjami tego zjawiska jest ograniczenie uczestnictwa w życiu społecznym i braku dostępu do jego podstawowych instytucji takich jak rynek pracy, rynek konsumpcji, system edukacyjny. W wielu przypadkach spotykamy się z przekazywaniem niskiego statusu społecznego z pokolenia na pokolenie, dziedziczenia marginalizacji i wykluczenia społecznego. W Gminie Sidra najbardziej zagrożoną marginalizacją jest kategoria osób bezrobotnych.

1.1. Bezrobocie

Problem bezrobocia ujawnił się w Polsce w latach dziewięćdziesiątych i stał się najważniejszą kwestią społeczną. Problemy osób bezrobotnych są najtrudniejsze do rozwiązania w skutecznej pracy socjalnej.

Bezrobocie jest wyjątkowo bolesnym problemem dotykającym przede wszystkim rodzinę. Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sidrze w tej materii ma na celu przywrócenie wiary we własne możliwości, warunkujące normalne funkcjonowanie w zmieniającej się rzeczywistości. Przedłużający się okres bezrobocia powoduje znaczne pogorszenie kondycji ekonomicznej rodziny i obniżenie poziomu zaspokajania jej potrzeb. Prowadzi to do jej ubóstwa i stopniowo wyklucza rodzinę z normalnego życia społecznego. Brak środków materialnych wpływa negatywnie na funkcjonowanie rodziny i wypełnianie przez nią podstawowych zadań. Grozi to kryzysem rodziny i rozwojem patologii społecznych, np. narkomanii, alkoholizmu, przemocy, przestępczości. Każdy przypadek bezrobocia rodzi z całą pewnością stres związany z niepewnością. Bezrobocie marginalizuje ludzi. Sprzyja szerzeniu alkoholizmu, agresywnych zachowań i przestępczości.

Wysoki stopień bezrobocia najbardziej odczuwają mieszkańcy wsi oddalonych od miast.

Bezrobocie – im dłużej trwa tym większą szkodę wyrządza, powoduje przede wszystkim degradację ekonomiczną osób i rodzin nim dotkniętych. Spadek dochodów rodzin prowadzi do drastycznego oszczędzania poprzez ograniczenie i rezygnację z niektórych potrzeb. Zmusza do korzystania z finansowej i rzeczowej pomocy ośrodków pomocy społecznej.

1.2. UBÓSTWO

Ubóstwo w obecnym okresie jest poważnym problemem społecznym. Nie występuje ono jednak prawie nigdy samo. Towarzyszy innym problemom w społeczności Gminy, najczęściej innym dysfunkcjom jak bezrobocie, alkoholizm, niezaradność życiowa, podeszły wiek, bezdomność, inwalidztwo, wielodzietność, brak wykształcenia, niewystarczająca ochrona socjalna.

W Polsce system pomocy społecznej obejmuje wsparciem osoby ubogie tylko wówczas, gdy ubóstwo towarzyszy innym poważnym problemom społecznym. Jest to rozwiązanie odmienne niż w większości krajów UE, gdzie już sam fakt posiadania niskich dochodów uprawnia do pomocy finansowej ze środków publicznych. W Polsce próg interwencji socjalnej, czyli wysokości dochodu, która uprawnia do wsparcia socjalnego z pomocy społecznej określa ustawa. Aktualnie dla gospodarstwa jednoosobowego wynosi 701 zł, a dla gospodarstwa wieloosobowego 528 zł na każdą osobę w rodzinie. Ubóstwo to od lat najczęstsza przyczyna korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sidrze. Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines społeczny. Ubóstwu sprzyja bezrobocie, niski status zawodowy. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania niekorzystnych zjawisk: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizmu, przemocy w rodzinie, przestępczości.

Osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji mogą liczyć na pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sidrze, w tym w formie świadczeń pieniężnych (zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, zasiłek okresowy, zasiłek stały). Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sidrze świadczy również pomoc rzeczową i finansową w ramach Wieloletniego Programu Finansowego wspierania gmin w zakresie dożywiania, „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, oraz pomoc o charakterze niepieniężnym do której zaliczyć można pracę socjalną, opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, sprawienie pogrzebu, odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje ponadto zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej, udzielając pomocy w formie świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami, świadczeń wychowawczych a także przyznaje świadczenia alimentacyjne i podejmuje działania wobec dłużników.

1.3. KWESTIA UZALEŻNIEŃ I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Uzależnienie od alkoholu (alkoholizm), jest chorobą, która zaczyna się i rozwija podstępnie, bez świadomości zainteresowanej osoby. Polega na niekontrolowanym picciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci. Nadużywanie alkoholu powoduje konsekwencje natury zdrowotnej i społecznej. W wielu rodzinach występuje zjawisko dziedziczenia alkoholizmu, gdzie z problemem boryka się trzecie, a nawet czwarte pokolenie. Z problemem alkoholowym w rodzinach często wiążą się schorzenia psychosomatyczne, zaburzenia emocjonalne, przemoc i ubóstwo. Nadużywanie alkoholu poważnie zmniejsza szanse na osiągnięcie kariery zawodowej oraz prowadzi do bezrobocia jednostki. Dzieci osób uzależnionych dotkliwie odczuwają sytuację swoich rodzin, atmosferę ciągłego lęku i napięcia, co niewątpliwie i negatywnie wpływa na ich rozwój psychofizyczny.

Zespół uzależnień od alkoholu jest chorobą chroniczną i postępującą, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osób. Polega ona na niekontrolowanym picciu napojów alkoholowych a jest stwierdzony wówczas, gdy występują co najmniej trzy z poniższych objawów:

1. codzienne wypijanie alkoholu w celu utrzymania zadowolającego funkcjonowania organizmu,
2. regularne, ale ograniczone do weekendów picie dużych ilości alkoholu,
3. ciągi picia występujące razem z okresami trzeźwości,
4. objawy abstynencji,
5. zmiana tolerancji na alkohol,
6. utrata kontroli nad picciem,
7. zaburzenia pamięci i świadomości,

8. nawroty picia po okresach abstynencji.

Alkoholizm oraz inne uzależnienia, takie jak narkomania i palenie papierosów, to zauważalne zjawiska. Są one trudne do rozwiązania, gdyż zarówno ich źródłem, jak i ich skutkiem są inne problemy.

Nadużywanie alkoholu i środków psychoaktywnych powoduje szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Następstwa te dotyczą nie tylko zdrowia fizycznego i psychicznego. Głównymi problemami współwystępującymi wraz z uzależnieniami są bezdomność, bezrobocie, ubóstwo, dysfunkcje rodziny, długotrwała choroba, przestępczość – w tym przemoc w rodzinie.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm można wymienić uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utrata zatrudnienia. Zjawisko narkomanii wzrasta z kolei z powodu zwiększającej się dostępności do środków psychoaktywnych, pewnego rodzaju mody na zażywanie narkotyków wśród młodzieży, braku autorytetów i celów życiowych. Alkohol nie jest lub jest nieujawnioną patologią życia społecznego na terenie gminy. Nie stwierdzono uzależnionych od narkotyków.

Większość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie jest uzależniona od wpływów ze zwolnień na sprzedaż napojów alkoholowych.

Sprawami profilaktyki zajmują się przede wszystkim: Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Sidra.

Zadania ujęte do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ukierunkowane są na poprawę stanu zdrowia rodziny, przede wszystkim poprzez kreowanie pozytywnego wizerunku rodziny, edukację rodziców, wspieranie stowarzyszeń i organizacji młodzieżowych oraz szeroko rozumianą ochronę dzieci, młodzieży i rodzin przed zagrożeniami zewnętrznymi, przemocą i narkomanią.

1.4. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Nie istnieje jedna, powszechnie uznana definicja niepełnosprawności. Definicja stosowana przez Światową organizację Zdrowia (WHO) przyjmuje „że do osób niepełnosprawnych zaliczają się osoby, z długotrwałą obniżoną sprawnością fizyczną, umysłową, intelektualną lub sensoryczną, która w integracji z różnymi barierami może ograniczać ich pełne i efektywne uczestnictwo w życiu społecznym na równych zasadach z innymi obywatelami.

W Polsce są co najmniej dwie definicje dotyczące osób niepełnosprawnych. Pierwsza z nich to definicja wynikająca z przepisów prawa i dotycząca prawnej podstawy kwalifikacji do grupy osób niepełnosprawnych. Mówiąc o osobach niepełnosprawnych mamy na myśli osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, lekarzy orzeczników ZUS lub KRUS

Natomiast druga stosowana w statystyce GUS jest dużo szersza i ujmuje nie tylko osoby niepełnosprawne prawnie ale również osoby, które orzeczenia nie mają, lecz deklarują, że mają ograniczenia w wykonywaniu wybranych czynności życiowych.(tzw. Niepełnosprawność biologiczna)

Niepełnosprawnej osobie pełnoletniej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy lub legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności przysługuje zasiłek stały. Wysokość zasiłku stałego uzależniona jest od dochodów rodziny lub osoby samotnie gospodarującej i przysługuje w wysokości różnicy pomiędzy kryterium dochodowym a dochodem. Maksymalna kwota zasiłku stałego wynosiła w 2016r. 604, 00 zł miesięcznie. Osoby niepełnosprawne korzystają też z pomocy w formie zasiłków celowych lub okresowych .

Część osób niepełnosprawnych pobiera z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sidrze zasiłek pielęgnacyjny, natomiast rodziny, których członkiem jest osoba niepełnosprawna mogą ubiegać się o pomoc w formie świadczeni pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku dla opiekunów.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sidrze obecnie nie świadczy usług opiekuńczych na rzecz osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

„Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej Art. 54 ust.1 ustawy o pomocy społecznej. Obecnie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej opłaca za pobyt 3 osób w Domach Pomocy Społecznej

Obserwacje pracowników Ośrodka pozwalają stwierdzić, że sytuacja osób niepełnosprawnych jest bardzo trudna. Problemy tych osób wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami zakupu protez i sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę, kosztowną i trudną rehabilitację. Dużym problemem są także bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają, ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu.

Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości. Na tej płaszczyźnie widać niedoinwestowanie poradni specjalistycznej i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych. Niepełnosprawni spotykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

1.5. LUDZIE STARSI

Spółeczeństwo powinno zwracać większą uwagę na problemy ludzi starszych. W Polsce prawie wcale nie dostrzega się problemów przemocy, zwłaszcza wobec ludzi starych. Ludzie starzy nie wypowiadają się na temat stosowanej wobec nich przemocy, często są w stanie ją przemilczeć niż komuś się zwierzyć. W świecie mówi się tylko o przemocy stosowanej wobec dzieci, czy kobiet zapomina się o ludziach starych. Gdyby ta sprawa była bardziej nagłośniona, starsi przelamaliby się i zaczęli zwierzać się innym, łatwiej byłoby im pomóc, czy nawet zapobiec kolejnej próbie znęcania się nad nimi. Trzeba otworzyć szeroko oczy nie pozostawać obojętnym, wobec przemocy na starych ludziach.

Ludzie starsi nie zawsze wymagają „służących” nieraz wystarczy kilka gestów przyjaźni wobec nich. Bardzo często wystarczy tylko pomoc w codziennych sprawach, takich jak pomoc przy kąpieli, przyniesienie zakupów, czy naprawienie drobnej usterki w domu. Ludzie starzy poczuliby, że nie są całkiem obojętni dla świata i żyłoby się przyjemniej. Spółeczeństwo powinno skupić się na problemach starych, by nie musieli oni cierpieć tuż przed metą ich życia. Bardzo często zapominamy o tym, że my także będziemy kiedyś starzy, a nikt z nas nie chce, chyba być źle traktowanym przez otoczenie.

1.6. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZYCH I WYCHOWAWCZYCH

W raporcie o sytuacji rodzin przyjętym przez Radę Ministrów w 1998 r. wymienione główne zagrożenia to bezrobocie, brak zainteresowania rodziców przyszłością dzieci, upadek autorytetu szkoły, zły wpływ mediów i środowiska rówieśniczego. W dokumencie tym wymieniono niską skuteczność policji, niewystarczalność resocjalizacji osób nieletnich, słabą ofertę spędzenia wolnego czasu.

1.7. BUDOWNICTWO SOCJALNE

Zjawisko bezdomności w naszej gminie nie jest notowane. Z analiz GOPS z lat ubiegłych wynika, że w okresie zimowym nie zgłaszają się osoby, które nie mają gdzie mieszkać.

1.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI I PRZEMOCY W RODZINIE

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Sidra.

W 2017r w gminie Sidra stwierdzono szacunkowo 49 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000

mieszkańców odnotowano 13,72 przestępstw. Jest to wartość porównywalna do wartości dla całego województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym-8,21 % oraz przeciwko mieniu 5,53%. W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe-2,85%, o charakterze gospodarczym 1,96% oraz przeciwko zdrowiu i życiu-0,48%

Istotną kwestią związaną z problemem nadużywania alkoholu jest przestępczość alkoholowa.

Największa liczba wykroczeń – to kierowanie rowerem i pojazdami w stanie nietrzeźwym.

Niepokojącym zjawiskiem jest występowanie na terenie gminy Sidra problemu znęcania się nad rodziną. Dlatego istotne jest, by w gminie Sidra prowadzić działania prewencyjne oraz profilaktyczne, zapobiegające tego rodzaju przestępstwom (przypadki przemocy w rodzinie) oraz uświadamiać społeczeństwo w kwestiach możliwej pomocy i kierować wsparcie psychoterapeutyczne do ofiar, jak i sprawców przemocy.

Przemoc w rodzinie zwana także potocznie przemocą domową , to jednorazowe lub cyklicznie powtarzające się , umyślne działanie lub zaniechanie działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia , naruszające prawo lub dobra osobiste osób najbliższych.(małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia lub jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących narażające te osoby na w szczególności na niebezpieczeństwo utraty życia , zdrowia, naruszające ich godność , nietykalność cielesną , wolność w tym seksualną , powodują szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą (art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie .)

Wyróżnia się następujące rodzaje przemocy :

- 1) Przemoc fizyczna- naruszenie nietykalności fizycznej
- 2) Przemoc psychiczna- naruszenie godności osobistej
- 3) Przemoc seksualna- naruszenie godności intymnej
- 4) Przemoc ekonomiczna – naruszenie własności
- 5) Zaniedbanie- naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sidrze realizuje Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Diagnozowaniem zjawiska przemocy w rodzinie a także profilaktyką w tym zakresie zajmuje się Gminny Zespół Interdyscyplinarny powołany przez Wójta Gminy Sidra Zarządzeniem z dnia 30 czerwca 2011 roku W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele oświaty, policji , służby zdrowia, kurator sądowy.

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sidrze zajmują się stroną merytoryczną oraz prowadzą dokumentację Zespołu Interdyscyplinarnego. Zespół Interdyscyplinarny zbiera się nie rzadziej niż 3 miesiące. Przy Zespole Interdyscyplinarnym pracują grupy robocze.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sidrze osoby dotknięte przemocą mogą uzyskać niezbędne informacje, wsparcie oraz odpowiednią pomoc.

Wsparcie udzielane rodzinom niewydolnym w sprawach opiekuńczo- wychowawczych

1.9. KWESTIA ZDROWIA

Zdrowie, według definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), oznacza dobre samopoczucie fizyczne, psychiczne i społeczne, pozwalające na prowadzenie przez człowieka produktywnego, sensownego i twórczego życia w sferze tak społecznej, jak i ekonomicznej. Przyjęta zasada równości, sprawiedliwości i partycypacji w zdrowiu stanowi istotną przesłankę w realizowaniu podstawowego prawa i korzystania z usług służby zdrowia.

Polityka społeczna mając na względzie stan zdrowia jednostki bierze pod uwagę czynniki ekonomiczne i społeczne. Jej zadaniem jest m.in. wyrównywanie dostępu do służby zdrowia oraz tworzenie warunków dla zdrowia społeczeństwa. Natomiast badając kwestie zdrowia polityka

społeczna rozróżnia jej trzy dziedziny:

- profilaktykę – zapobieganie chorobom w społeczeństwie poprzez kształtowanie odpowiedniego rozwoju człowieka oraz warunków jego życia wpływających na zdrowie,
- lecznictwa – nastawienie na człowieka chorego, na rozpoznanie i leczenie,
- rehabilitację – przywracanie do zdrowia, sprawności i przydatności społecznej ludzi dotkniętych kalectwem lub upośledzonym fizycznie, psychicznie, społecznie.

Zadania służby zdrowia w dziedzinie profilaktyki, lecznictwa i rehabilitacji w gminie realizuje przychodnia w Sidrze, w której przyjmuje lekarz rodzinny, stomatolog oraz pielęgniarki. Większość ludności gminy korzysta ze specjalistycznych przychodni lekarskich i szpitala w Sokółce.

2. IDENTYFIKACJA PODSTAWOWYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W ZAKRESIE:

2.1. Pomocy społecznej

Głównym celem pomocy społecznej jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych osób i rodzin w powiązaniu z rozwinięciem pracy socjalnej w celu realizacji ustawowej misji pomocy społecznej, której celem jest doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia się.

Elementem pomocy społecznej jest pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, nie potrafiącym poradzić sobie z licznymi trudnościami, występującymi w nowych warunkach społeczno-gospodarczych. W kręgu zainteresowania pomocy społecznej są również osoby starsze i niepełnosprawne. Polityka społeczna wobec osób starszych i niepełnosprawnych to ogół działań podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych, mających na celu wyrównywanie nieuzasadnionych różnic socjalnych, tworzenie szans funkcjonowania osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, umożliwiających ich pełną integrację ze społeczeństwem.

2.2. Polityki prorodzinnej

W polityce państwa jak i władz samorządowych wobec rodziny niezbędny jest podsystem działań uwzględniający potrzeby rodzin, które znajdują się w szczególnie trudnych sytuacjach, takich jak: rodziny niepełne, wielodzietne, dotknięte chorobą (niepełnosprawnością), patologiczne. W rodzinach tych występuje kumulacja czynników negatywnych np. niedostatek i ubóstwo, niewydolność opiekuńcza i wychowawcza itp.

Ubożenie mieszkańców Gminy powoduje, iż nie mają oni środków na kształcenie swoich dzieci. Negatywne wzorce wychowawcze, zarówno zewnętrzne jak i te wynikające z najbliższego otoczenia, brak dyscypliny młodzieży i zbytne usamodzielnienie się dzieci, w konsekwencji może doprowadzić do zachwiania się wśród młodych ludzi systemu wartości.

2.3. Edukacji publicznej

Szkoły są jednostkami publicznymi, ich cele i zadania określone są w ustawie o systemie oświaty. Zapewniają możliwość bezpłatnej nauki wszystkim uczniom zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami. Sprawują opiekę nad uczniami oraz współdziałają z rodzicami. Realizują optymalne warunki rozwoju ucznia z zachowaniem zasad bezpieczeństwa oraz promocji i ochrony zdrowia. Ponadto umożliwiają uczniom podtrzymywanie tożsamości narodowej, językowej i religijnej.

2.4. Ochrony zdrowia

Promocja zdrowia powinna znajdować się wśród priorytetów działalności samorządu terytorialnego, w tym także w zakresie finansowania. Należy prowadzić profilaktykę zdrowotną ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki stomatologicznej, osteoporozy, otyłości, wad postawy, słuchu, wzroku, badań mammograficznych i innych. Nadrzędnym celem profilaktyki powinna być poprawa stanu zdrowia i zmniejszenie liczby osób w wieku średnim, otrzymujących orzeczenia o niepełnosprawności oraz podniesienie świadomości zdrowotnej, zwłaszcza dzieci i młodzieży.

2.5. Profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi

Zadania ujęte do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ukierunkowane są na poprawę stanu zdrowia rodziny, przede wszystkim poprzez kreowanie pozytywnego wizerunku rodziny, edukację rodziców, wspieranie stowarzyszeń i organizacji młodzieżowych oraz szeroko rozumianą ochronę dzieci, młodzieży i rodzin przed zagrożeniami zewnętrznymi m.in. zagrożeniami związanymi z problemami alkoholowymi, przemocą i narkomanią.

2.6. Przestępczości

Brak dyscypliny dzieci i młodzieży, chęć zaimponowania kolegom, brak zainteresowania rodziców, ogólna brutalizacja życia kreowana w mediach, brak pozytywnych wzorców powoduje, iż wzrasta zagrożenie przestępczością. Szczególnie niepokojącym i dającym wiele do myślenia jest fakt, iż same dzieci przemoc rówieśniczą obecnie traktują jako coś powszechnego. Niestety z obawy przed odwetem i zemstą kolegów milczą – nie chcąc aby ich przykre doświadczenia ujrzały światło dzienne.

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Są to:

- 1) Pomoc rodzinom najuboższym,
- 2) Pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się oraz znalezieniu pracy,
- 3) Profilaktyka i leczenie osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- 4) Pomoc rodzinom wielodzietnym,
- 5) Pomoc rodzinom nie radzącym z opieką i wychowywaniem dzieci,
- 6) Pomoc ludziom niepełnosprawnym, chorym, starym i samotnym,

V. GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Niewystarczające środki finansowe przeznaczone na pomoc społeczną zmuszają do poszukiwania jak najefektywniejszych metod działania na rzecz rodzin i osób wymagających wsparcia. Zadaniem ośrodka pomocy społecznej jak i całego samorządu gminnego jest udzielanie takiego wsparcia osobom i rodzinom, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę zaspokojenia niezbędnych potrzeb, zapewni skuteczną realizację ról społecznych oraz stworzy możliwości rozwoju.

Skuteczna pomoc – to znaczy także pozbawienie uprawnień do pomocy społecznej poprzez usunięcie bądź ograniczenie różnych dysfunkcji i wyprowadzenie z grupy ryzyka w każdym przypadku, kiedy jest to tylko możliwe. Skuteczność takich działań jest uwarunkowana kompleksowym podejściem do problemów i wprowadzeniem systemowych rozwiązań.

Kierunkiem wytyczonym w niniejszej strategii jest przede wszystkim: doskonalenie działań ośrodka pomocy społecznej w zakresie pomocy środowiskowej, zabezpieczenie opieki socjalnej dla bezrobotnych bez szansy uzyskania pracy, objęcie doradczą opieką społeczną, zapewnienie opieki nad dziećmi, zagospodarowanie spędzania czasu w sposób efektywny, ochrona zdrowia, przeciwdziałanie patologiom społecznym.

1. PRIORYTETY POLITYKI SPOŁECZNEJ

1.1. Pomoc społeczna

- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych jednostek i rodzin,
- zapewnienie usług opiekuńczych osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym,
- organizowanie wolontariatu,
- zapewnienie potrzeb związanych z realizacją pracy socjalnej, prowadzące do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin,

- przeciwdziałanie i zapobieganie marginalizacji coraz liczniejszych grup społecznych,
- poprawa jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- rozwój, kształcenie i doskonalenie warsztatu pracy pracowników pomocy społecznej.

1.2. Polityka prorodzinna

- uruchomienie poradnictwa psychologicznego i prawnego,
- funkcjonowanie świetlic środowiskowych, kółek zainteresowań (np. muzycznych, malarskich, rzeźbiarskich itp.),
- zapewnienie osobom z rodzin najuboższych jednego gorącego posiłku dziennie,
- pomoc mieszkaniowa dla osób najuboższych,
- wypłata dodatków mieszkaniowych,.

1.3. Edukacja publiczna

- zapewnienie możliwości bezpłatnej nauki wszystkim uczniom zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami,
- umożliwienie uczniom zdobycia wiedzy i umiejętności niezbędnych do ukończenia szkoły podstawowej i gimnazjum,
- umożliwienie absolwentom szkoły podstawowej dokonania świadomego wyboru dalszego kierunku kształcenia,
- sprawowanie opieki nad uczniami odpowiednio do ich potrzeb i możliwości,
- zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży,
- zapewnienie wykwalifikowanej kadry pedagogicznej,
- przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej,
- przyznawanie stypendiów szkolnych.

1.4. Ochrona zdrowia

- realizacja programów profilaktycznych dotyczących zdrowia,
- propagowanie programów dotyczących zdrowego stylu życia.

1.5. Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie

- rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- pomoc terapeutyczna,
- edukacja nauczycieli w zakresie rozpoznawania rodzin z problemem alkoholowym, narkomanią i przemocą, z możliwością wczesnej pomocy,
- utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży,
- pomoc w lepszym diagnozowaniu i interwencji wobec osób uzależnionych w placówkach służby zdrowia, policji, GOPS,
- realizacja programów profilaktycznych z wykorzystaniem zaangażowania i pomysłów młodzieży.

1.6. Budownictwo socjalne

- opracowanie działań interwencyjnych w przypadkach losowych z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury.

1.7. Kultura i turystyka

- ułatwieniu realizacji inwestycji związanych z obsługą ruchu turystycznego,
- wytyczeniu i zagospodarowaniu tras turystycznych,
- upowszechnianiu agroturystyki,
- poprawie stanu środowiska przyrodniczego obszarów najbardziej atrakcyjnych turystycznie,
- zwiększenie aktywności fizycznej i psychicznej mieszkańców gminy – utworzenie kół zainteresowań (np. Muzycznych, plastycznych, informatycznych) organizowanie turniejów,

konkursów.

2. CELE STRATEGICZNE NA LATA 2019 – 2028

Problem: Istnienie wysokiego poziomu bezrobocia na terenie gminy Sidra skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa.

2.1. Cel strategiczny nr 1

PRZECIWDZIAŁANIE I ZWALCZANIE BEZROBOCIA

UZASADNIENIE WYBORU: Bezrobocie – rozumiane jako towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia – na przestrzeni ostatnich lat stało się zjawiskiem głównych problemów społecznych.

SKUTKI POZOSTAWANIA BEZ ZATRUDNIENIA:

Okres bezrobocia członka rodziny dla wielu gospodarstw jest szczególnie trudny głównie w środowiskach, gdzie bezrobotny jest jedynym żywicielem rodziny. Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego.

Złe warunki materialne są jednym z głównych czynników wywołujących stany depresyjne związane z poczuciem braku stabilności i bezpieczeństwa socjalnego. Niskiej kondycji psychosomatycznej towarzyszy w szczególności wzrost zapadalności na niektóre choroby zakaźne, choroby społeczne – nerwice, choroby serca, choroby psychiczne oraz gruźlicy płuc, tradycyjnie za chorobę będącą wynikiem biedy i niedożywienia.

Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego. Wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę podstawowych funkcji. Najbardziej bolesnym aspektem bezrobocia jest zagrożenie bezpiecznej egzystencji własnej rodziny.

Brak pracy potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa.

Problemem w tych rodzinach jest regulowanie należności za opłaty energii, podatku od nieruchomości, kupna gazu, odzieży, leków, podręczników szkolnych i przyborów szkolnych związanych z kształceniem dzieci.

Ogólnie bezrobocie naraża rodzinę na szereg niedogodności, wiele wyrzeczeń ważnych potrzeb oraz niewłaściwe kształtowanie osobowości jej członków. Długotrwałe bezrobocie przyczynia się do nieplanowego i bez zadaniowego funkcjonowania rodziny.

Należy zaznaczyć, że pewnych zadań z natury przypisanych rodzinie w danym cyklu jej rozwoju nie można przesunąć w czasie, gdyż spowoduje to nieodwracalne skutki w wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym.

CEL STRATEGICZNY:

Celem planowanych przez GOPS działań jest wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia.

ADRESACI:

– osoby z problemami bezrobocia i ich rodziny.

ZADANIA:

1. Prowadzenie działań służących mobilizowaniu bezrobotnych, a zarazem podopiecznych

- ośrodka pomocy społecznej, do poszukiwania zatrudnienia i usamodzielniania się.
2. Udzielanie osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
  3. Prowadzenie zróżnicowanych form pomocy adresowanych do bezrobotnego zgodnie z zasadą indywidualizacji procesu pomagania.
  4. Prowadzenie działań służących przekwalifikowaniu osób długoterminowo bezrobotnych, podnoszenie kwalifikacji i umiejętności osób bezrobotnych i pomoc z zakresu socjalno-bytowego, psychologicznego, doradztwa indywidualnego.
  5. Organizowanie robót publicznych, prac interwencyjnych.
  6. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
  7. Wspieranie przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości indywidualnej.
  8. Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia.
  9. Doskonalenie zawodowe kadry zajmującej się problematyką bezrobocia.
  10. Opracowywanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

OCZEKIWANE EFEKTY:

- przełamywanie oporów osoby bezrobotnej do poszukiwania zatrudnienia i zwiększenie aktywności w tym zakresie,
  - zmniejszenie bezrobocia na terenie gminy,
  - poprawa sytuacji socjalno-bytowej ludności,
  - zmniejszenie skutków psychicznych i społecznych bezrobocia,
  - zmniejszenie klientów pomocy społecznej.

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

- Powiatowy Urząd Pracy,
- Urząd Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

CZAS REALIZACJI:

- praca ciągła do 2028 r.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- środki własne,
- środki z funduszy unijnych,
- z Urzędu Pracy.

Problem: Wspieranie osób i rodzin ubogich.

2.2. Cel strategiczny nr 2

WALKA Z UBÓSTWEM, W TYM ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO RODZINOM NAJUBOŻSZYM

UZASADNIENIE WYBORU:

Ubóstwo jest złożonym zjawiskiem społecznym, spowodowanym przez czynniki społeczno-ekonomiczne i demograficzne, a w szczególności przez problem bezrobocia. Często występuje w rodzinach wielodzietnych i niepełnych, w rodzinach gdzie jest osoba niepełnosprawna lub długotrwale chora. Ubóstwo jest więc wspólnym problemem, który w całej swej rozciągłości dotyka praktycznie wszystkie kategorie podmiotów korzystających z pomocy społecznej.

CEL STRATEGICZNY.

Umożliwienie funkcjonowania osobom i rodzinom ubogim w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz zapewnienie podstawowych warunków życia poprzez wsparcie finansowe.

ADRESACI:

- osoby i rodziny o niskich dochodach.

ZADANIA:

1. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
  - organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
  - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, (przyznawanie stypendiów szkolnych
  - wypłacanie świadczeń pieniężnych na zakup żywności (świadczenia pieniężne na żywność w okresach wakacji, ferii, przerwy świątecznej
  - organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego.
  - Pomoc w postaci produktów żywnościowych z PKPS
2. Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy.
3. Usamodzielnianie ekonomiczne.
4. Praca socjalna służąca pobudzaniu aktywności własnej osoby i rodzin ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych, starszych, bezdomnych w celu zapobiegania pogłębianiu się marginalizacji z powodu ubóstwa.
5. Pomoc psychologiczna w celu zmiany postaw sprzyjających ubóstwu: bierności, bezradności.
6. Udzielanie doraźnej pomocy oraz wsparcia przez instytucje publiczne i organizacje pozarządowe.
7. Opracowanie programu przeciwdziałania ubóstwu i trudnościom socjalnym zakładającego udział w jego realizacji lokalnych podmiotów.

OCZEKIWANE EFEKTY:

- poprawa warunków socjalno-bytowych ludności,
- aktywność klientów w pokonywaniu trudności życiowych, usamodzielnienie rodzin.

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

- Urząd Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- PKPS.

CZAS REALIZACJI:

- praca ciągła do 2028 r.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- środki własne,
- środki z funduszy unijnych,
- z Urzędu Pracy,
- organizacji pozarządowej.

Problem: Choroba alkoholowa oraz narkomania jest przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczając wydolność rodzin dotkniętych tym problemem.

2.3. Cel strategiczny nr 3

WALKA Z UZALEŻNIENIAMI

ADRESACI:

- osoby uzależnione i ich rodziny,
- mieszkańcy gminy.

ZADANIA:

1. Praca socjalna z osobami uzależnionymi.
2. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.
3. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
4. Współpraca środowisk nauczycielskich w zakresie profilaktyki uzależnień.
5. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży.
6. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów powstałych na skutek uzależnień.
7. Kontrola dostępu młodzieży do używek.
8. Skuteczna walka z osobami zajmującymi się dystrybucją środków odurzających.
9. Organizowanie dla mieszkańców gminy kampanii, mających na celu informowanie o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą narkomania oraz sposobach aktywnego zwalczania

przejawów wspomnianej patologii.

10. Promocja zdrowego stylu życia.

11. Organizowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.

12. Współpraca podmiotów zajmujących się problemami uzależnień (pracownicy socjalni, służba zdrowia, policja, pedagog szkolny, wychowawcy, sąd rodzinny, kuratorzy).

13. Doskonalenie zawodowe kadr zajmujących się problemem uzależnień.

14. Tworzenie programów profilaktycznych i zwalczania uzależnień.

OCZEKIWANE EFEKTY:

- Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych.
- Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
- Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.
- Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku.

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Urząd Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Służba zdrowia,
- Policja,
- Sąd Rejonowy,
- Kuratorzy,
- PKPS.

CZAS REALIZACJI:

- praca ciągła do 2028r.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- środki z GKRPA,
- środki własne,
- środki z funduszy unijnych,
- z Urzędu Pracy,
- organizacji pozarządowej.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Gminy Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawierającym szczegółowe działania w ww. zakresie.

Problem: Struktura demograficzna Gminy Sidra wskazuje na zwiększanie się grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym oznacza to że problemy wieku starczego, chorych oraz niepełnosprawność będą się nasilały i wymagają działań

profilaktycznych i interwencyjnych.

2.4. Cel strategiczny nr 4

ROZWIJANIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA NA RZECZ OSÓB STARSZYCH, CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

UZASADNIENIE WYBORU:

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny, bez względu na jej przynależność społeczno - zawodową i miejsce zamieszkania.

Sytuacja ta z jednej strony pociąga za sobą efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodziny, z drugiej strony następuje ograniczenie dochodów poprzez utratę pracy i przejście na rentę, ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowych innych członków rodziny zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych.

Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do ich potrzeb. Wzmocnienia wymaga sama rodzina, ponieważ ona zapewnia w sposób ciągły możliwości poznawania uczucia miłości, potrzeb wolności, religijności.

W zetknięciu z niepełnosprawnością jednego ze swych członków, w rodzinie dokonuje się ogromny proces, którego zasadniczymi elementami jest osobista przemiana oraz właściwa reakcja. Szczególnie trudna sytuacja narasta w rodzinie wychowującej nieletnie dziecko. Często po uzyskaniu informacji, że ich dziecko jest niepełnosprawne, przeżywają bardzo silne negatywne emocje. W rezultacie ulegają zakłóceniu relacje między członkami rodziny, szczególnie między małżonkami oraz między rodzicami a niepełnosprawnym dzieckiem.

Przeżycia, które występują prawie we wszystkich rodzinach bez względu na rodzaj niepełnosprawności dziecka można podzielić na:

- okres szoku, gdy rodzice dowiadują się o niepełnosprawności dziecka, jest to okres silnych negatywnych przeżyć,
- okres kryzysu emocjonalnego, kiedy rodzice nie mogą pogodzić się z myślą, że mają niepełnosprawne dziecko, spostrzegają swoją sytuację jako beznadziejną, są przygnębieni, zrozpaczeni i bezradni,
- okres pozornego przystosowania się do sytuacji, kiedy rodzice podejmują nieracjonalne próby przystosowania się do sytuacji w jakiej znaleźli się po stwierdzeniu u dziecka niepełnosprawności. Rodzice nie mogą pogodzić się z tym faktem, stosują różne mechanizmy obronne - tzn. deformują obraz rzeczywistości zgodnie ze swymi pragnieniami. W konsekwencji wytwarzają sobie nieprawidłowy obraz dziecka, który dominuje nad rzeczywistością,
- okres konstruktywnego przystosowania się do sytuacji. Jego istotą jest przepracowanie przez rodziców problemu, czy i jak można pomagać dziecku. Osobista przemiana stanowi warunek pełnej integracji osób z niepełnosprawnością i ich rodzin w społeczności lokalnej.

Zadania dotyczące osób niepełnosprawnych realizowane są w powiecie, głównie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Zarówno dzieci jak i dorośli niepełnosprawni z terenu naszej gminy mogą korzystać z pomocy Specjalistycznych Poradni, Ośrodków Rehabilitacyjnych, Szkoły Specjalnej, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Dzienny Dom Wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i inne. Jednak znajdują się one poza terenem naszej gminy.

ADRESACI:

- osoby starsze,
- niepełnosprawne,
- przewlekłe chore i ich rodziny.

ZADANIA:

1. Stałe diagnozowanie potrzeb i bezpieczeństwa socjalnego ludzi starych, chorych i niepełnosprawnych.
2. Podjęcie działań zmierzających do powiększenia bazy lokalowej w celu stworzenia możliwości do pełnej rehabilitacji leczniczej, psychologicznej, społecznej oraz zwiększenia opieki i wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym niepełnosprawnych intelektualnie.
3. Likwidacji barier architektonicznych i komunikacyjnych.
4. Wspieranie rodzin opiekujących się starszym, niepełnosprawnym – całkowicie niesamodzielnym członkiem rodziny (usługi opiekuńcze, poradnictwo, psychologiczne, medyczne, zasiłki dla opiekunów).
5. Aktywizowanie ludzi starych i niepełnosprawnych poprzez edukację, kulturę, rekreację, sport i turystykę oraz programy edukacyjne.
6. Inicjowanie działań mających na celu propagowanie zachowań prozdrowotnych, aktywizowanie środowiska lokalnego w zakresie świadczenia usług opiekuńczych w ramach opieki sąsiedzkiej.
7. Zintegrowanie działań samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki rozwiązywania problemów, wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych.
8. Wspieranie profesjonalnych form pomocy przy udziale wolontariuszy.
9. Wspieranie kształcenia kadr i wolontariuszy dla potrzeb ludzi starych, chorych, niepełnosprawnych.
10. Tworzenie i realizowanie programów profilaktycznych adresowanych do ludzi starszych i niepełnosprawnych.

OCZEKIWANE EFEKTY:

- Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do obiektów użyteczności publicznej.
- Zwiększenie dostępności do usług i świadczeń rehabilitacyjnych i medycznych.
- Umożliwienie korzystania z różnych funduszy.
- Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

- Urząd Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Służba zdrowia,
- PCPR

CZAS REALIZACJI:

- praca ciągła do 2028 r.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- środki własne,
- środki z funduszy unijnych,
- z budżetu państwa,
- środki z PFRON.

Problem: Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności.

2.5. Cel strategiczny nr 5

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZYCH I WYCHOWAWCZYCH

UZASADNIENIE WYBORU:

Na terenie Gminy z roku na rok wzrasta liczba rodzin ubogich i obniża się zaradność wychowawcza. Przyczyną tego zjawiska są pogarszające się warunki życia wielu rodzin, któremu towarzyszą:

- bezrobocie,
- nadużywanie alkoholu,
- brak kontroli nad sposobem spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież oraz niedostateczna oferta atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu i możliwości zainteresowań,
- udział młodzieży w spożywaniu alkoholu,
- niski poziom umiejętności rozwiązywania własnych problemów,
- udział dzieci i młodzieży w uzyskaniu pomocy dla rodziny oraz inne.

SPOŁECZNE SKUTKI BEZRADNOŚCI:

W obrazie czynników mających wpływ na rozmiar bezradności należy wnioskować, iż mają one wpływ na negatywne zachowania dzieci i młodzieży. Ta grupa osób jest szczególnie zagrożona z powodu nie zakończonego procesu rozwoju biologicznego, intelektualnego, emocjonalnego i społecznego.

Istnieje zagrożenie w pogłębianiu się niedostosowania społecznego, które przejawia się w zachowaniach takich jak: wulgarny język, wagary, porzucanie nauki, picie alkoholu, palenie papierosów, niszczenie mienia, udział w destrukcyjnych grupach subkulturowych i innych. Angażowanie dzieci w załatwianie spraw związanych z otrzymaniem pomocy ujemnie wpływa na kształtowanie postaw i sprzyja dziedziczeniu uzależnienia od pomocy społecznej oraz niskiemu poziomowi zaradności.

CEL STRATEGICZNY:

Celem planowanych działań jest wspieranie rodzin w samodzielnym rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych w zakresie realizacji własnych potrzeb. Podstawową zasadą pomagania dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych są działania edukacyjne, pomocowe i wspierające by lepiej radziły sobie z trudną sytuacją rodzinną. Działania oparte na zaufaniu z osobami pomagającymi wzmocni poczucie własnej wartości i godności.

ADRESACI:

- rodziny zagrożone patologią,
- - rodziny o niskich dochodach.

ZADANIA:

1. Praca socjalna z rodzinami zagrożonymi dysfunkcją.
2. Pomoc materialna, finansowa.
3. Współpraca z instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie.
4. Ułatwienie możliwości dostępu rodzinom i dzieciom do porad psychologicznych w szkołach.
5. Stworzenie systemu działań środowiskowych i instytucjonalnych dla rodzin ukierunkowanych na pomoc dla dzieci i młodzieży.
6. Działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmu.
7. Współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
8. Opracowywanie projektów dotyczących problematyki bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
9. Walka z przemocą w rodzinie poprzez:
  - współpracę z Policją, Sądem Rejonowym, kuratorami, szkołą,
  - udzielanie pomocy psychologicznej, finansowej i materialnej ofiarom przemocy.

OCZEKIWANE EFEKTY:

- Zmniejszenie poczucia bezradności,
- Poprawa sytuacji socjalno- bytowej rodziny,
- Umożliwienie korzystania z różnych funduszy,
- Zmniejszenie patologii w rodzinach.

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

- Urząd Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Sidrzański Ośrodek Kultury
- Biblioteka Publiczna,
- Szkoły Podstawowe,
- Gimnazjum,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Organizacje Pozarządowe działające na rzecz dzieci i rodzin,
- Policja.

CZAS REALIZACJI:

- praca ciągła do 2028 r.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- środki własne,
- środki z funduszy unijnych,
- z budżetu państwa.

Problem: Przestępczość.

2.6. Cel strategiczny nr 6

**ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTW A POPRZEZ MINIMALIZOWANIE ZAGROŻEŃ
KRYMINALNYCH I SPOŁECZNYCH**

ADRESACI:

- mieszkańcy gminy.

ZADANIA:

1. Organizacja wolnego czasu dzieci i młodzieży.
2. Współpraca policji, straży ze społecznością gminy.
3. Współpraca rodziny, szkolnictwa i służb porządkowych w celu włączania działań zapobiegających patologiom.
4. Opracowywanie programów profilaktycznych.

OCZEKIWANE EFEKTY:

- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa,
- Umocnienie rodziny,
- Umożliwienie korzystania z różnych funduszy.

PODMIOT REALIZACJI:

- Urząd Gminy,
- Sidrzański Ośrodek Kultury
- Biblioteka Publiczna,
- Szkoły Podstawowe,
- Gimnazjum,
- Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Organizacje Pozarządowe działające na rzecz dzieci i rodzin,
- Policja,
- Straż graniczna.

CZAS REALIZACJI:

- praca ciągła do 2028 r.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

- środki własne,
- środki z funduszy unijnych,
- z budżetu państwa.

CZEŚĆ PROGRAMOWA

PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJEKTU STRATEGIA

Duża zmienność uwarunkowań społeczno- gospodarczych i prawno- regulacyjnych sprawia, że Gmina Sidra musi stawić czoła wielu różnorodnym wyzwaniom. Również duża skala problemów społecznych Gminy pokazuje jak ważną rzeczą będzie w przyszłości podjęcie działań mających na celu rozwiązywanie pojawiających się problemów lub zmniejszaniu ich negatywnego wpływu na życie mieszkańców gminy. Prognozowanie przemian społecznych jest rzeczą bardzo ważną przy podejmowaniu decyzji o przyszłości gminy, w związku z czym cele strategii muszą być odpowiednie do tego co przyniesie przyszłość. Spośród wielu problemów społeczno- gospodarczych występujących na terenie gminy prognozuje się dalsze występowanie bezrobocia. Jest to jeden z najtrudniejszych problemów w gminie, ponieważ utrwała proces ubożenia mieszkańców gminnym i rodzi kolejne problemy społeczne- bezradność, uzależnienie, niewydolność ekonomiczna i społeczną. Należy wpłynąć na wzrost aktywności tych osób na rynku

pracy, co wpłynie na zmniejszenie problemu wykluczenia społecznego i przyczyni się do redukcji psychospołecznych skutków bezrobocia.

Znaczną część wśród osób korzystających z pomocy społecznej stanowią rodziny dysfunkcyjne. Chodzi tu w szczególności o rodziny z dziećmi, niedożywienie, zaniedbania w warunkach mieszkalnych oraz różnego typu patologie. Na rzecz poprawy sytuacji w tych rodzinach prowadzone będą działania mające na celu pomoc tym rodzinom w funkcjonowaniu w środowisku oraz tworzenie warunków sprzyjających realizacji tych celów. Przewidywany jest też w przyszłości wzrost problemu uzależnień w rodzinach, co wiąże się również z przemocą w rodzinach. Gmina Sidra przygotowana jest na tego typu problemy i będzie je rozwiązywać stosując profilaktykę i zwalczanie uzależnień. W chwili obecnej nie występuje potrzeba przyznania usług opiekuńczych, ale należy mieć pod uwagę coraz bardziej zwiększającą się liczbę osób wymagających tego typu usług. Planuje się rozwój tego typu usług

UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. W szczególności powinny je rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- **Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,**
- **Programu Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną,**

VI. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

1.1. MONITORING I EWALUACJA

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależeć będzie od:

- a) monitoringu i ewaluacji,
- b) budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu ewaluacji będą przede wszystkim:

a) Zespół wdrażający strategię.

Zespół powinien zostać powołany przez Wójta Gminy, a w jego skład mogą wchodzić: Sekretarz Gminy, Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej, Kierownik Sidrzańskiego Ośrodka Kultury, pedagog szkolny, dyrektorzy szkół podstawowych i dyrektor gimnazjum, przedstawiciel Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, radni.

b) Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający Strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania

poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celów, programu rozwiązywania problemów alkoholowych etc.

1.2. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile samorząd lokalny znajdzie zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- a) własnych zasobów samorządu,
- b) poprzez organizacje pozarządowe,
- c) poprzez inne instytucje zewnętrzne,
- d) środki unijne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii.

1.3. ZAGROŻENIA

Polski system prawny stwarza warunki do wdrażania lokalnych strategii w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jednakże zagrożenie stanowi praktyka częstych zmian polityki społecznej i aktów prawnych w tej dziedzinie. Poważnym zagrożeniem dla realizacji strategii może być zahamowanie wzrostu gospodarczego i znaczący wzrost bezrobocia, co skutkuje zwiększeniem się liczby osób wymagających wsparcia, przy równoczesnym ograniczeniu dostępnych środków finansowych. Przeszkodą we wdrażaniu strategii może się okazać brak organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej, ubogie zaplecze socjalne gminy, a także niedostatek kadry służb społecznych posiadającej specjalistyczne kwalifikacje niezbędne do rozwiązywania pojawiających się nowych i skomplikowanych problemów społecznych. Zagrożenie stanowić może także nakładanie na gminy nowych zadań na realizację, których brak jest dostatecznych środków finansowych.

1.4. WDRAŻANIE I PROMOCJA STRATEGII

Strategia wdrażana będzie przez wszystkie instytucje i organizacje wymienione w niniejszym opracowaniu. Koordynatorem wdrażania jest zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sidrze. We wdrażanie strategii włączani będą bezpośredni odbiorcy programu. Działania realizowane w ramach strategii będą jawne, a informacje o strategii znajdować się będą na stronach internetowych Urzędu Gminy w Sidrze. Strategia służy wyznaczaniu kierunków wykorzystania środków strukturalnych Unii Europejskiej. Będzie podstawą do tworzenia projektów z obszaru polityki społecznej.

Sidra, dnia   grudnia 2018 r.